

Egészség, élet, minőség – 110 éves az Egis

A magyar nagyvállalatok között ritkaság, hogy egy társaság több mint száz éves múltat tekinthessen vissza. Két világháború, államosítás, rendszerváltás, a világgazdasági környezet gyökeres átrendeződése – a hazai cégeknek a történelem viharai között rendkívüli ügyességgel, előrelátással kellett navigálniuk. Az Egisnek nemhogy sikerült talpon maradnia a folyamatos változásokat hozó évtizedekben, de a kis kőbányai tápszergyárból kiemelkedő generikus gyógyszeripari vállalattá fejlődött. Az alábbiakban a hazai gyógyszergyártás egyik vezető társaságának történetét tekintjük át.

1910-es évek: a kezdetek

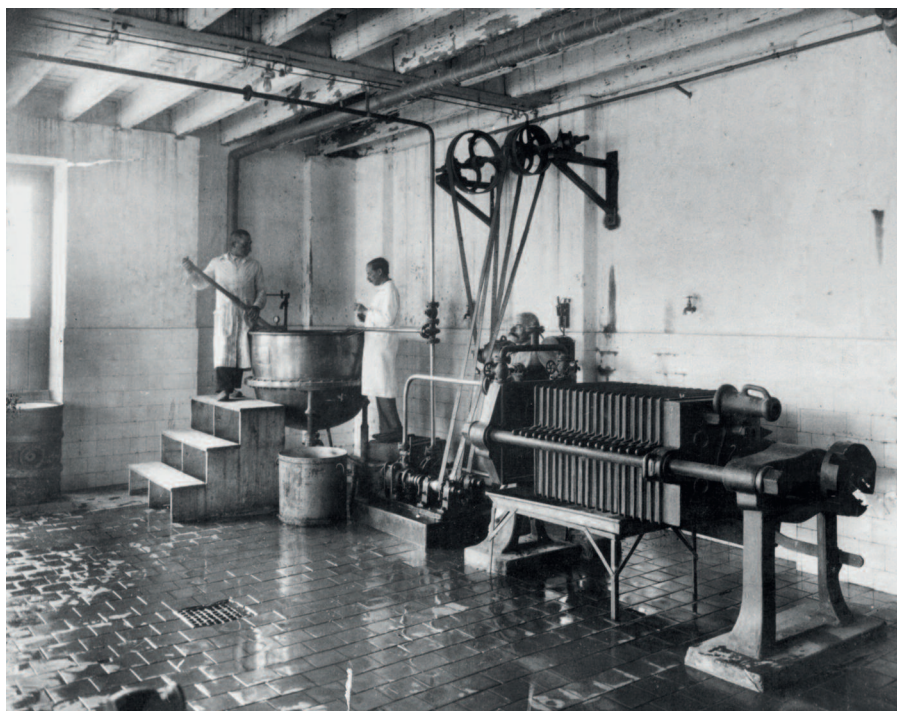
A vállalatot a svájci Albert Wander tápszergyárossal közösen Balla Sándor gyógyszerész 1913-ban alapította azzal a szándékkal, hogy a berni anyagcég kedvelt termékének, az Ovomaltine-nak új gyártóbázisa

A vállalat sajtóhirdetésekkel is népszerűsítette az Ovomaltine-t

A KÉPEK, AHOL NEM JELÖLJÜK KÜLÖN, AZ EGIS GYÓGYSZERGYÁR ZRT. GYŰJTEMÉNYÉBŐL SZÁRMAZNAK

jöjjön létre, és a magyar leányvállalat közreműködésével a termék piacra léphessen Kelet-Európában is.

Kőbányán, a Keresztúri úton néhány hónap alatt felépült az első üzem, amelybe a szükséges gépeket svájci tervek alapján magyar vállalatok gyártották. 1914 elején meg is indult a termelés, és a Kőbányán készült Ovomaltine Magyarországon is hamar nagy népszerűsége tette szert. A magyarországi gyár a hazai igények kielégítésén kívül – a tápszernek erős konjunkturnak volt akkoriban – elsősorban a keleti exportban látta a növekedés kulcsát.

Az első gyógyszerek

A Dr. Wander Gyógyszer- és Tápszergyár számára a növekedés éveit az első világháború után, a húszas évektől köszöntötték be. 1921-ben ágazat- és gyárbővítésről született döntés: megkezdődött a vállalat nevében már az alapításkor megelőlegezett gyógyszergyártás. A Keresztúri úton először import hatóanyagokból indult meg a késztermékgyártás, amely rövid idő alatt jelentősen fejlődött: 1924-ben már több mint 50 készítményt állítottak elő a gyárban. A bővülés minden tekintetben érez-

tette hatását: az 1920-as évek elején a vállalat dolgozói létszáma már mintegy háromszázra nőtt.

A társaság a kezdetektől folyamatosan kereste a szakmai kapcsolatokat. Ennek eredményeként született meg a „theosan” termékcsalád, amelyet a Korányi Klinikával közösen fejlesztett ki a vállalat. A teobromint és papaverint tartalmazó, kerin-gési betegségekre javallott szereket 1924-ben kezdték forgalmazni, és a termékcsalád 1930-ban nyolc, 1933-ban már 12 „theobromin combinatum” készítményt számlált.

Bár a vállalat nem pártolt el a tápszer-gyártástól, és további, élelmiszeripari termékeivel is jelen volt a piacon, érezhetővé vált, hogy a gyógyszerfejlesztés és -kutatás a vállalatvezetés részéről erős támogatást élvez. A cél érdekében jelentős befektetések is történtek: 1932-ben a gyár új kutatólaboratóriumot alapított – az ebben folyó tudományos munka első eredménye még abban az évben jelentkezett, ugyanis sikerült izolálni a vérehulló fecskefűben található tiszta kelidonin alkaloidot. Az ebből készült termék, a Temidol az epebetegségek kezelésére szolgált. Ugyancsak ennek az évtizednek a nagy horderejű tudományos eredménye volt a Wanderben kifejlesztett első heterociklusos szulfonamid-készítmény, a fertőzéses megbetegedésekre, többek között a tüdőgyulladás gyógyításában alkalmazott gyógyszer: a Ronin, amely hamarosan a vállalat egyik sikerterméke lett.

A háború és az átmenet évei

A második világháború a vállalat tevékenységén is nyomot hagyott. Balla Sándort és fiát, az ugyancsak gyógyszerész végzett-

FOTÓ: FORTEPAN/KOVÁCS MÁRTON ERNŐ

ségű Imrét eltávolították a vállalat vezetéséből, a termelést pedig szállítási és nyersanyagbeszerzési gondok is nehezítették. 1945-ben a gyár szovjet katonai parancsnokság alá került, de az irányítást hamarosan visszavette a Wander vezetősége, és Balla Sándort is visszahívták a vállalat élére.

A történelem újabb fordulata azonban a vállalat életét is gyökeresen megváltoztatta. Balla Sándor családjával emigrált, a gyárat államosították, és több kisebb gyógyszer-gyártót csatoltak a vállalathoz. A neve is megváltozott: 1950-től Egyesült Gyógyszer-és Tápszer-gyár Nemzeti Vállalat (EGYT) néven működött tovább.

Az ötvenes évek politikája kiemelten kezelte a nehézipart és az idesorolt vegyipart is. A gyógyszeripar pedig azon kevés ágazat egyike volt, amelynek termékei a nemzetközi piacokon is versenyképesnek és kemény valutáért eladhatónak bizonyultak. Nemzetgazdaságilag is kiemelt cél volt tehát a gyógyszeripar fejlesztése, amelynek egyik zászlóshajójaként az EGYT-t jelölte ki a központi vezetés.

Ötvenes évek: a nagy beruházások évtizede

Az 1950-es években a vállalatnál számos nagy beruházás zajlott: területe a szomszédos telkek hozzácsatolásával háromszorosára nőtt (ekkor került bele a Keresztúri út nyomvonalába a gyár területét megkerülő kanyar, az eredeti út a gyárkapun belül folytatódik ugyanis tovább). Több üzemszarnok, iparvágány és raktártömb létesült, megépült a tartálypark és az oldószerállomás, valamint kiépült a gyár új energia- és csatornarendszere. Folyamatosan bővültek a kutatás-fejlesztési célú létesítmények is: 1963-ra négy szintetikus

gyógyszerhatóanyag-kutató laboratórium, tápszer- és kemoterápiás laboratórium, gyógyszer technológiai és farmakológiai laboratórium is működött. Jelentős mértékben fejlődött az analitikai laboratórium, ahol a késztermékek és a kutatás-fejlesztés alatt álló készítmények ellenőrzése, vizsgálata zajlott. A termékek száma is jelentősen megnőtt: 1950 és 1960 között hatvan új készítményt fejlesztett ki és kezdett forgalmazni az EGYT.

A korszak egyik nagy sikerű terméke volt a Chlorocid (klórámfenikol) antibiotikum – ahogy a Wander-időkben az Ovomaltine, az ötvenes években ez volt a vállalat leghíresebb készítménye. A késztermékgyártás mellett nagy volumenű volt a hatóanyaggyártás is, amely részben nyugati exportcélokra szolgált. A dolgozói létszám is megugrott, az egyesítés idején csak nagyjából 600, az évtized közepén már 800 munkatárs tartozott az EGYT kötelékébe.

Az első originális termékek

1964-ben jegyezték be az első originális EGYT-készítmény szabadalmát. Ezt az értágító, simaizomgörcs-oldó készítményt 1966-ban hozták forgalomba Magyarországon, később pedig Németországban, illetve számos más országban is piacra került, és népszerű termékévé vált, ami jelentős exportbevételhez juttatta a vállalatot.

A csak vállalati keretek között zajló gyógyszerfejlesztések mellett az EGYT munkatársai több alkalommal működtek együtt a Gyógyszerkutató Intézetrel is, ennek eredménye a Trioxazin, a Frenolon, valamint a Sanegy fejlesztésében nyilvánult meg. A külföldi piacokon jól teljesítettek a központi idegrendszerre ható gyógyszerek is – ezek egyike, egy nyugtató hatású készí-

mény az előbb említett simaizomgörcsoldóhoz hasonlóan, a vállalat hús legnagyobb forgalmú terméke közé került.

A modern készítmények gyártásához azonban korszerű technológiákra is szükség volt, folytatódott tehát a termelési kapacitások korábban megkezdett bővítése, korszerűsítése. Ebben az évtizedben két új gyártócsarnok is épült, és többféle nagy teljesítményű gyógyszergyártó berendezést helyeztek üzembe. A termelés volumene 1975-re az 1950-esnek több mint százszorosára, az eszközállomány pedig a húszszorosára növekedett.

Hetvenes évek: új telephely Körmenden

Még az 1960-as évtized végén született meg az a döntés, hogy zöldmezős beruházással új tápszerüzem épül Körmenden, mert a megnövekedett igényeket az EGYT Keresztúri úti telephelye nem tudta kielégíteni. A Lacta Tápszergyár 1973-ban kezdte meg a termelést, itt készült a Robébi A, a Robébi B és a Robolact. Az üzem két évtizedig biztosította a hazai ellátást. Érdekesség, hogy a tejalapú tápszerek gyártásakor keletkező értékes melléktermék Magyarország első jégkrémének szolgált alapanyagául. Ez volt a Roll jégkrém, amely 1974-ben került először a boltokba. Az első évben 6 millió, egy évvel később már 26 millió darabot gyártottak belőle.

A tápszerek mellett galenikus (nem szilárd gyógyszerformájú) termékek is készültek Körmenden: a kenőcsöket, kúpokat, aeroszolokat gyártó üzem 1976-ban adták át. Ez volt az első lépés abban a folyamatban, melynek során a körmendi telephely tápszergyárból gyógyszergyárrá alakult. A galenikus termékek fejlesztése, gyártása mellett egyes, főleg onkológiai terápiákhoz használatos késztermékek gyártása is itt zajlik.

A hetvenes évek után a nyolcvanas években is új telephellyel bővült a vállalat. Budapesten, a 16. kerületi Bökényföldi úton korszerű injekcióüzemet adtak át. Később más, szintén gyógyszeripari célokat szolgáló szomszédos területek is a társaság tulajdonába kerültek, ahol raktárbázis, csomagoló-, illetve tablettauzem létesült.

A változás szele

A nyolcvanas évek mélyreható változásokat is hoztak a vállalat életében. A leglátványosabb a társaság névváltoztatásához, az Egis név felvételéhez kötődik. Hosszú távon hasonló jelentőségű a nyolcvanas évek

végén a profiltisztítást célzó döntés, amelynek eredményeként a vállalat megvált a hozamfokozók, az állatgyógyászati készítmények, végül pedig a tápszerek gyártásától, és a humán gyógyszerekre helyezte a fókuszot, előtérbe helyezve a késztermékgyártást és a termelés technológiai fejlesztését. A központi idegrendszerre ható gyógyszereket még az ötvenes években, a KGST-s „munkamegosztás” eredményeképp kezdte fejleszteni a vállalat, a nyolcvanas években pedig felgyorsultak a szív- és érrendszeri gyógyszerekkel kapcsolatos kutatások. 1986-ban került piacra hazánkban az első angiotenzinkonvertáló enzimet bénító (ACE-gátló) gyógyszer.

A saját hatóanyaggyártás nemcsak kiszolgált a folyamatosan növekvő gyógyszergyártás igényeit, hanem exportbevételt is hozott, ami jelentős mértékben hozzájárult a vállalat fejlődéséhez. A gyártás minőségét is folyamatosan ellenőrizték a hatóságok: a legszigorúbb gyógyszerhatóságként számontartott amerikai FDA (Food and Drug Administration) is inspektálta a cég gyártási, minőségbiztosítási gyakorlatát. Az FDA-tól Magyarországon elsőként az Egis körmendi tablettauzeme kapott minősítő tanúsítványt.

Változik a rendszer

A rendszerváltással, a KGST szétesésével a vállalatnak alkalmazkodnia kellett az alapjaiban átrendeződő gazdasági viszonyokhoz. A piacok megtartása miatt kulcskérdéssé vált a saját kereskedelmi hálózat megteremtése a szocialista utódállamok térségében, ezért az Egis saját leányvállalatokat, képviseleteket, orvoslátogatói hálózatot épített ki a volt Szovjetunió tagállamaiban, valamint a szocialista blokk több országában. A KGST megszűnése után – amikor számos magyar nagyvállalat veszítette el piacait és roppant meg – az Egis dinamikus fejlődést produkált, ami korszerű, keresett termékeinek és nemzetközi terjeszkedésének volt köszönhető.

1990-tól kezdődően éveken át az Egis volt Magyarország piacvezető gyógyszergyára. A vezető szerep megtartása és a külpiazi jelenlét erősítése végett nagyobb hangsúlyt kapott a vállalaton belül a kereskedelmi és a marketingtevékenység. A vállalat 1991-ben alakult át részvénytársasággá, és 1994-ben jelent meg a Budapesti Értéktőzsdén. A tőzsdére vitellel az állami tulajdonrész kevesebb, mint egyharmadára apadt. A francia Servier gyógyszergyár – amely már korábban is az Egis licencpartnerre volt – 1995 decemberében szerezte meg a részvények 51%-át. A folyamatosan zajló korszerűsítés és kapacitásbővítés eredményeként a vállalat termékszerkezetében az ezredfordulóra a késztermékek kaptak mind nagyobb súlyt, arányuk a hatóanyag-értékesítéssel szemben egyre nőtt. A vállalat bevételeiben továbbra is nagy szerepet kaptak a külpiazi értékesítések – ez mindmáig így maradt.

Új évezred – új távlatok

2006-ban sor került a stratégia újragondolására, a gyár- és piacfejlesztés irányának és tartalmának aktualizálására. A közpon-

ti, Keresztúri úti telephelyen átfogó, a termelőüzemeket és az infrastruktúrát egyaránt érintő többéves rekonstrukció, Körmenten kapacitásbővítés kezdődött.

Az évtized végén, 2009-ben a Bökényföldi úti telephelyen megújult az injekció-

gyártás, valamint felépült egy új tablettagyártó üzem is. A vállalat 2012-ben Budapesten avatta föl világszínvonalú új Gyógyszer technológiai Fejlesztő- és Kísérleti Üzemét, valamint Analitikai Fejlesztő Laboratóriumát, emellett Körmenten is létreho-

Pillanatfelvétel 2023-ban

Az Egis Kelet- és Közép-Európa egyik vezető generikus vállalata. Nettó árbevétele a 2021–2022-es üzleti évben 219 milliárd forint volt, Magyarországon kívül további 17 országban értékesíti termékeit Egis márkanéven, termékei saját képviselőit és leányvállalatait, valamint partnereit keresztül összesen 62 országban érhető el. A 149-féle hatóanyagból 166 termékcsalád gyógyszereit forgalmazza, termékportfóliója összesen 642 termékből áll. Legfontosabb terápiás területei a szív- és érrendszer, a központi idegrendszer, emellett korszerű termékeket kínál a diabetológia, gastroenterológia, női egészség, bőr- és sebkezelés, légzőrendszeri megbetegedések területén is.

zott egy analitikai laboratóriumot, ezzel ott is megkezdődött a kutatási tevékenység.

2013-ban került forgalomba az Egis első biohasonló monoklonális antitest gyógyszere. Ez egyben az első biohasonló monoklonális antitest (mAb) készítmény volt az Európai Unióban, melyet az Európai Bizottság az Európai Gyógyszerügynökség (EMA) szakvéleménye alapján engedélyezett. Ugyanebben az évben a Servier az Egis százszázalékos tulajdonosává vált.

A 2020-as évtized fejlesztései új létesítmény avatásával kezdődtek Körmenten: a korszerű galenikus üzem 2019-es átadása után 2021-ben a legmodernebb igényeket kiszolgáló csomagolóüzem és egy – speciális gyártási körülményeket igénylő gyógyszerek előállítására szolgáló – késztermékgyártó üzem létesült. Utóbbival teljessé vált az Egisben az onkológiai termékfejlesztés és -gyártási infrastruktúra – azaz az onkológiai készítmények fejlesztésének és gyártásának minden lépése megvalósítható immár a vállalaton belül.

Milyen tanulság olvasható ki az Egis 110 éves krónikájából? Az évek-évtizedek történetében visszatérő mintázat a folyamatos innováció, a megújulás, a korszerűsítés, a történelmi léptékű, a világgazdaságot formáló eseményekre válaszul adott, vagy annak elébe menő számos stratégiai döntés, intézkedés. Ennek a szemléletmódnak köszönhetően, illetve a hagyományok méltó továbbvitelével az Egis biztos alapon állva tekinthet az előtte álló következő 110 év elé, hogy továbbra is minél többeket segítsen hozzá ahhoz, hogy egészségben élhessenek hosszú életet.

110 ÉVE
MAGYARORSZÁGON
1913 - 2023